

בעריכת: מ. גרין **סלכלה**

מבוכה ומפלה לפיד

הכלכלן הראשי באוצר התפטר בגלל תוכנית לפיד להורדת המע"מ

ד"ר מיכאל שראל מטיח בלפיד: "החלטתך שטחית, לא נכונה ותקפיץ את מחירי הדירות" ■ "הצעד שגוי לדעתי כמעט מכל זווית אפשרית" ■

הכלכלן הראשי של משרד האוצר ד"ר מיכאל שראל הגיש אתמול את התפטרותו לשר האוצר יאיר לפיד בעקבות הצעתו של לפיד להורדת המע"מ על הדירות. שראל כתב כי "על רקע החלטתך להנהיג הטבת מע"מ לאוכלוסייה מוטבת לרכישת דירות מגורים חדשות, אני מגיש לך בזאת את התפטרותי מתפקידי. לידיעתך, אני מפיץ מכתב זה גם לגורמים מחוץ למשרד האוצר, על מנת למנוע קשירת שמי לצעד המדיניות הזה".

נציין כי אתמול הבאנו כאן ב"יתד נאמן" שורה של גורמים מקצועיים המבקרים את החלטת לפיד וטוענים כי היא רק תגרום לעלייה נוספת במחירי הדירות. אתמול כאמור הצטרף בצעד רועם גם הכלכלן הראשי של משרד האוצר למבקרים.

הבכירים במשרד, ולעיתים קיים גם חוסר הסכמה מקצועית בקרב המנהלים עם עמם. לא ראוי ולא נכון היה שבכל פעם שיש חוסר הסכמה מהותי מצד מנהל לגבי המדיניות המוצעת, המנהל יתפטר מתפקידו.

"נוהג כזה עלול לפגוע ביחסי האמון בין הדרג הפוליטי לדרג המקצועי ובפעילות התקינה של הממשלה. אולם, טענתי היא כי המקרה הספציפי הנוכחי הוא יוצא דופן בחריפותו ובהשלכות הרחוב שלו ואינו מאפשר לי כל דרך פעולה סבירה אחרת. בהמשך המכתב אנסה להסביר בקצרה טענה זו", המשיך שראל לפרט את הסיבות להתפטרותו.

עלות התוכנית תוטל במלואה על הציבור

לדבריו, "הטבת מס מיטיבה אמנם עם מקבליה, אך היא מעבירה את נטל תשלום המס אל שאר האוכלוסייה ובכך מרעה את מצבה (הטבות המס מחייבות להעלות את שיעורי המס, כדי לכסות על עלותן). הטבות מס משנות את חלוקת הנטל, אך תוך כדי כך מסככות את חוקי המס, מעודדות התחמקות והימנעות מתשלום מס אמת, פוגעות ברווחת כלל הציבור ומסתירות את ההיקף האמיתי של מעורבות הממשלה במשק".

"לא חסרות מטרות נעלות שראוי לתמוך בהן: משפחות חד הוריות ומשפחות ברוכות ילדים, עולים חדשים ותושבים חוזרים, זוגות צעירים ופנסיונרים, חיסכון לטווח ארוך וחיסכון לטווח קצר. לכל המטרות האלה, ימצא המציע לסייע והדרך - הטבות מס, ולו במחיר של עיוות המערכת ותחושה של אי צדק מצד משלמי המס המלא".

פעם ננקטים צעדי מדיניות מהסוג הזה (שבו התועלת נמוכה מהעלות החברתית), התוצאה לא תהיה רצף של החלטות אשר השפעותיהן עשויות להתקזז, אלא פגיעה הולכת וגוברת בכלל הציבור".

"הדבר חמור אף יותר במקרה בו הצעד הוא צעד פופוליסטי הנתפס בטעות בעיני רוב הציבור כצעד נכון מבחינה כלכלית, אף שיש הסכמה גורפת בקרב אנשי המקצוע שאין הדבר כך. במקרה זה, אין שום מכשול ושום חסם פוליטי שימנע רצף אומלל של החלטות שתתקבלנה על ידי נבחרי הציבור, בממשלות עוקבות ולאורך זמן, אשר יפגע ברווחת הציבור, וללא אפשרות ממשית להפוך החלטות אלה ולבטלן, גם אם בעתיד רוב הציבור יביין שהחלטות אינן משרתות את טובתו".

"הדבר נכון במיוחד עבור הכלכלן הראשי - הממונה על הכנסות המדינה, אשר אחד מתפקידי המרכזיים הוא לסייע בהובלת מדיניות מסים שקולה ואיכותית, תוך ראייה מקרו כלכלית רחבה. הצלחה בתפקיד זה, גם בהגדרה מתיישבת עם הסכמה לתמוך בהרחבת תחולת הטבות המע"מ במשק. תמיכה כזו תסמן למעשה חוסר אחריות אישית וכישלון מקצועי קולוסאלי".

"מכיוון שאני מעוניין להצליח בתפקיד שמוניתי אליו על ידי ממשלת ישראל ולא להיכשל בו, ומכיוון שאני מרגיש אחריות כבדה כלפי הציבור הרחב שאותו אני מחויב לשרת והוא המממן את משכורת, ראוי בעיני שלא אמשך בתפקידי. התפטרותי תשחרר אותי מן החובה לתמוך במדיניות של הרחבת הטבות המע"מ", סיכם שראל.

עו"ד ירון טיקוצקי ל"יתד נאמן":

תוכנית לפיד לא תעבור את מבחן בג"ץ

מבחינה זו, אומר עו"ד טיקוצקי, שותף מייסד במשרד דורון טיקוצקי צדרכובים, טוב יעשה משרד האוצר אם במקום ליצור אבחנה על בסיס זהות הרוכש, תיעשה האבחנה על בסיס מיקומה של הדירה הנרכשת. כך למשל יכול משרד האוצר להגדיר אזורי פריפריה שונים בישר-אל כאזורים מיוחדים ולהחיל את הטבת המס אך ורק על רכישת דירות חדשות באזורים אלו, ללא קשר לזהות הרוכש. באופן זה תושג מטרה משולשת - ראשית, ההטבה תשפיע בעקיפין לא רק על מחירי הדירות באותם אזורים, אלא - בשלב שני - תחלחל בשל כללי ההיצע והביקש - גם לאזורים מרכזיים יותר; שנית, יושג עידוד לאזורי הפריפריה החלשים יותר באופן טבעי. בעלי אמצעים המעוניינים דווקא ברכישת דירה בתל אביב והמרכז, או בערים גדולות דוגמת חיפה וירושלים, יוכלו כמובן לעשות זאת כפי שיראו לנכון, אך מבלי שיזכו להטבה וללא שאוצר המדינה "יסבסד" (באמצעות הקלת המס) את הרכישה.

בעבר היו תקופות שבהן נקבע מע"מ בשיעור אפס, לפעילות עסקית באזורים מסוימים, כך למשל מכוח חוק אזור סחר חופשי - אילת (שהטבת המע"מ מכוחו בוטלה לא מכבר).

תוכנית משרד האוצר לבטל את המע"מ על דירה ראשונה לזוגות ישראלים שלפחות אחד מהם, עשה שירות צבאי או לאומי, ספק אם תעמוד במבחן בג"ץ כך אומר עו"ד ירון טיקוצקי מומחה גדל"ץ שותף מייסד במשרד דורון טיקוצקי צדרכובים.

בעבר כבר נדרשו בתי המשפט לדון ולפסוק במקרים שבהם הוגב"לה מכירת קרקעות ביישובים מסוימים, למגורים ספציפיים ופונים מהמגזר הערבי נתקלו בסירוב. הגב"לות כאלו נפסלו אפילו במקום בו היה מדובר ביישובים קהילתיים קטנים יחסית, שבהם ניתן היה לחשוב כי יש אינטרס לגיטימי לשמירת צביון אחיד של תושבים. יש לזכור כי על שולחנה של הכנסת מונחת בין השאר גם הצעת חוק חשובה ולפיה ייאסר בחוק על בעל זכות במקרקעין להפלות בין מציעים בעסקה (רוכשים פוטנציאליים או שוכרים פוטנציאליים) על בסיס גזע, דת, לאום, מוצא, מגדר, השקפה פוליטית, מעמד אישי, מוגבלות והורות.

ספק רב, איפוא, אם הצעת חוק שמעניקה הטבת מס של פטור ממ"ע"מ בסך 18%, אך מונעת הטבה שכזו ממגזרים שלמים שבניהם אינם משרתים שירות צבאי או לאומי, אכן תעבור את מבחן בג"ץ במקום.